

hebben, en aarzelen wij niet u welkom te heeten als een broeder in Jezus Christus."

Weldra werd de oude man als lid der Fransche Hervormde Kerk aangenomen. Hij ontving een getuigschrift van zijne toelating, dat hij aan zijne vrienden toonde en als een schat bewaarde. Eene maand later meldde hij zich nog eens bij den predikant aan, en verklaarde, dat hij gekomen was om de jaarlijksche bijeenkomst bij te wonen, waarvan hij de aankondiging gelezen had in stukken, die bij zijn lidmaatschapsbewijs gevoegd waren.

Maar het was eene oude aankondiging, en de goede man had alleen op den dag en de maand gelet, en niet bemerkt dat zij van een lang vervlogen jaar was. Veertien jaren lang had de Hervormde Kerk geen openbare bijeenkomsten gehouden. Het was hem eene groote teleurstelling, want hij had met verlangen uitgezien naar de gelegenheid om de »gemeenschap der heiligen" te genieten met de geliefde broeders te Nantes. De predikant nam deel in zijn leed; en na eenige be-

raadsclating besloten de predikanten van de stad en van de omgeving, dat zij hunne jaarlijksche bijeenkomsten zouden hervatten. De overheid legde hun geen hinderpalen in den weg, en voortaan hadden de bijeenkomsten der Hervormde Kerk weer zooals voorheen elk jaar plaats.

Op twee van deze verscheen de oude klompenmaker nog, het hart vol van vreugde en vrede. Zijn ijver en zijne liefde werden aan velen bekend, en de ernstige vroomheid van dezen nederigen heilige hielp om het geestelijk leven van anderen opnieuw aan te wakkeren. De vierde keer, dat de bijeenkomst plaats had, werd het witte haar van den ouden klompenmaker niet meer onder de aanwezigen gezien. Hij was overgeplaatst naar de algemeene verzameling der verlostten, naar de kerk der eerstgeborenen in den hemel. Daar ontmoette hij zeker den Heer, van wien hij pas gehoord had uit het boek, dat hem op zijn ouden dag werd voorgelezen. De Heilige Geest had hem Jezus Christus doen kennen als zijn Heer en Heiland.

HET NIEUWJAAR-INLUIDEN.

EENE VERTELLING VOOR JONGENS.

I.

WAARIN MEVROUW HELDER OP EEN AVOND
GEEN ALLEDAAGSCH BEZOEK ONTVANGT.

Oudtijds was het meer in gebruik dan thans, om op Oudejaarsavond het Oudejaar

uit- en na klokslag twaalf het Nieuwejaar in te luiden. Wel wordt het nog hier en daar gedaan, in dorpen en vlekken, maar zoover mij bekend is, vindt dit uit- en inluiden bij de wisseling des jaars in onze steden geen plaats meer. Ik kan niet zeggen, dat de afschaffing daarvan goed is. Gelijk hier en

daar op Zondagmorgen het gelui der klokken de gemeente oproept en uitnodigt kerkwaarts te gaan en naar de verkondiging van het Evangelie te luisteren, zoo herinnert ons elke klokketoon aan den ernst des levens, en menigeen die van plan was het Oude in het Nieuwe op min of meer luidruchtige wijze te vieren, wordt door het statige klokkengelui daarvan teruggehouden en op andere gedachten gebracht.

Dezer dagen werd mij een geschiedenis medegedeeld, die op zeker dorp bij zulk in- en uitluiden van de wisseling des jaars plaats had gevonden, en daar ik meen er u een genoegene mede te doen, wil ik u die gaarne verhalen.

Op den avond voor den laatsten dag des jaars gingen twee mannen den weg op, die naar een kleine buitenwoning geleidde aan het einde van het dorp. Het had een paar dagen fiks gesneeuwd. Velden en wegen waren met een dikke laag van die witte hemelsche vlokken bedekt, maar daar het heden hard gevoren had en er nog meer koude in de lucht zat, hinderde de sneeuw weinig voor onze voetgangers, te meer daar zij klompen droegen van binnen goed voorzien van zacht warm hooi. De buitenwoning, waarheen zij zich op weg begaven, behoorde aan mevrouw Helder, de weduwe van een predikant, die hier vele jaren geleden het Evangelie had verkondigd. Na zijn dood was zij hier blijven wonen met haren zoon Willem, een knaap van dertien jaren, een jongen met een levendig oog, een werkzamen geest en met een groote liefde voor zijne moeder. Zij had er wel eens aan gedacht, om zich in de naburige stad te vestigen, daar hare geldmiddelen dit veroorloofden, maar zij was er van terug gekomen. Haar zoon namelijk, die voor de studie bestemd was, genoot het onderwijs van een bekwaam man, die hoopte hem zoover te brengen, dat hij over een of twee jaren in staat zou zijn de 2e klasse van het gymnasium te bezoeken, welk plan Willem heerlijk achtte, daar hij het buitenleven aangenamer vond dan nu reeds in eene stad te wonen.

Onze beide wandelaars hadden intusschen de woning van mevrouw Helder bereikt en

nadat een hunner had aangescheld, werd de deur geopend door eene dienstbode, aan wie zij het verlangen te kennen gaven mevrouw te spreken.

Mevrouw was te huis en zij konden binnenkomen.

Beide mannen trokken voorzichtig hunne klompen uit, lieten ze op de mat staan en volgden de dienstbode naar de huiskamer, waar mevrouw Helder aan de theetafel zat, in gezelschap van haar zoon, die plaats had genomen aan een zijtafeltje, waar hij ruimte had voor zijn boeken, met welke hij zich bezig hield.

»Goeien avond samen,» zei de eerste binnenkomende, die zijn pet had afgenomen en ze in de hand hield.

De andere zei ongeveer hetzelfde, maar was minder beleefd, althans hij hield zijn pet op, waarschijnlijk uit domme verlegenheid.

Mevrouw beantwoordde de groete en zei:

»Wel, Manus, wat verschaft mij het genoegene je hier te zien. Kwam je om met mij over den tuin te spreken?»

Manus was tuinknecht bij mevrouw, en zijn medegenoot werd in de wandeling kromme Hein genoemd, omdat hij een weinig hinkte.

»Ik dacht,» ging mevrouw, op vriendelijken toon voort, »dat er nu niets in den tuin te doen viel. De heele tuin ligt diep onder de sneeuw.»

»Dat is ook zoo, zal ik ereis zeggen,» was het antwoord. »Maar wij kwamen dan ook niet om tuinzaken. Wij wilden graag wat geld ophalen.»

»Zijn er dan zieken of armen in het dorp voor wie je dat doen wilt?»

»Vraag ekskuus, mevrouw, zal ik ereis zeggen. Neen, wij kwamen om van u geld te vragen voor brandstof in den toren. De burgemeester, de ontvanger en dominé heb mij al wat in de hand gestopt, en als het mevrouw gelegen kwam, zal ik ereis zeggen, dan zou mevrouw ons groot plezier doen, met ons ook wat te geven, niet waar Hein?»

Kromme Hein grinnikte en knikte van ja. Hij was niet zoo spraakzaam als Manus.

Mevrouw zag den spreker vragend aan.
»Brandstof voor den toren!» riep zij uit.
»Waartoe is die noodig? Er is, voor zoo ver ik weet, geen torenwachter in ons dorp. Waartoe dan brandstof? Woont er dan iemand in den toren?»

Manus lachte.

»Ik zal, zal ik ereis zeggen, mevrouw uit den droom helpen, niet waar Hein?»

En nu deelde hij het volgende mede, waarnaar Willem met open ooren zat te luisteren, nadat hij, op een wenk van zijn moeder, aan de beide bezoekers een stoel had aangeboden, waarop beiden dan ook plaats namen. Kromme Hein was zoo wijs eerst zijn zakdoek te nemen en daarmede een paar streken over de zitting te geven. Waarschijnlijk was hij het thuis zoo gewend, waar meer stof en vuil dan dubbeltjes te vinden waren.

Sedert jaren — dus luidde ongeveer Manus' mededeeling — was het gebruikelijk in het dorp op Oudejaarsavond het jaar uit — en met den laatsten klokslag van twaalf — het Nieuwe jaar in te luiden. Dit zou ook morgen avond plaats hebben, en hem, Manus met Hein, benevens aan Joost den doodgraver en Dirk den kerke knecht, was het werk daartoe opgedragen.

»Dat zal een koude arbeid zijn,» meende mevrouw. »Midden in den nacht, bij vriezende weër, in een kouden toren en misschien nog in de open lucht! Dat is waarlijk geen kleinigheid. Hoe zoudt ge dat uithouden?»

»O mevrouw,» antwoordde Manus, »dat is zoo slim niet, zal ik ereis zeggen, nietwaar Hein? Mevrouw moet weten, er is boven in den toren een soort van vertrek, de klokkekamer geheeten. Daarin hangen vier sterke touwen, die aan de groote klok bevestigd zijn en dienen moeten, om de klok in beweging te brengen. In die klokkekamer vertoeven wij zoolang, tot het gewenschte oogenblik is gekomen.»

»Maar in dat vertrek moet het toch zeer koud wezen,» meende mevrouw.

»Dat is ook zoo, mevrouw. En, zal ik ereis zeggen, 't is daar ook geen plaats voor bloemen, en uwe oranjeboomen en rozen zouden er spoedig bevrozen. Maar er wordt toch

voor gezorgd, dat wij geen koude behoeven te lijden. Er staat een flinke kachel in, niet waar, Hein?»

Kromme Hein grinnikte als gewoonlijk en zei niets.

»Die kachel,» vervolgde Manus, »moet gestookt worden, en het is om die reden, dat wij gekomen zijn om geld voor brandstof van u te verzoeken.»

»Dat wil ik gaarne geven. Hoeveel is er noodig?»

Die vraag bracht Manus een weinig in verlegenheid. Hij ontving liever veel dan weinig, vooral daar het overschot onder de vier klokkluiders zou verdeeld worden.

»Mij dunkt, wij moesten dat aan mevrouw's beleefdheid overlaten, niet waar, Hein?»

Mevrouw opende hare beurs en gaf Manus een rijksdaalder, dien hij haastig en met dankzegging in den zak stak.

»En wanneer beklimt gij den toren en hoe lang blijft gij daarin?» vroeg mevrouw.

»Wij gaan er morgen avond reeds heen, zoodra de kerk uit is. Mevrouw weet wel, dat het jaar met een godsdienstoefening in de kerk besloten wordt. Na afloop, ongeveer tegen acht ure, beklimmen wij den toren.»

»Van acht uren 's avonds tot middernacht is een lange tijd!»

»Dat is ook zoo, mevrouw. Maar vooreerst zitten we dan bij een warme kachel, rooken een pijp, vertellen malkaër een en ander en drinken daarbij een lekker kopje koffie, waarvoor Dirk, de kerke knecht, zorgen zal.»

»Dat vind ik gezellig,» zei mevrouw lachend.

»Ik ook,» zei Willem, die tot nu toe geen woord gesproken, maar stil geluisterd had. De knaap was door deze beschrijving zoo opgewekt geworden, dat bij hem de begeerte was ontwaakt, om meê in den toren te klimmen en het Nieuwjaar te helpen inluiden.

»Ma?» vroeg hij, »mag ik morgenavond meê naar den toren?»

Zijne moeder verschrikte bij die vraag. Willem was haar eenig kind. Als hem eens een ongeluk overkwam! Als hij eens op die hooge torentrap misstapte en naar beneden viel. Dat zou verschrikkelijk zijn.

Zij deelde hem dan ook deze bezwaren mede.

Maar Willem liet zijn begeerte niet varen. Hij zag Manus aan, als zocht hij bij den ouden tuinknecht hulp en voorspraak. En Manus, die den jongen heer wel mocht lijden, kwam hem ook te hulp.

»De jonge heer,» zeide hij, zich tot mevrouw wendende, »kan best met ons meegaan. Hoemeer zielen, hoemeer vreugd, niet waar, Hein? Wij zullen goed op hem passen, zal ik ereis zeggen, en zorgen dat hij niet valt. Ik zal hem stevig vasthouden, zoowel bij het op- als bij het afklommen. En kou behoeft hij niet te lijden. Ik verzeker u, als hij ons helpt aan het touw te trekken, dan zal hij zoo warm worden, alsof hij in een broeikas zit.»

»Ik twijfel er niet aan, dat ge behoorlijk voor mijn zoon zult zorgen,» zei mevrouw, »maar»

Die woorden moedigden Willem aan. Hij meende, dat zijne moeder nu wel terstond hare toestemming zou geven.

»O ma!» riep hij uit, »hoe heerlijk als ik mee mag gaan. Ik heb nog nooit ons dorp van uit zoo'n hoogte, als de toren heeft, gezien! 't Moet zoo schoon zijn, vooral in een winternacht bij een helderen maneschijn en geen wolkje aan de lucht! Toe, ma, zeg nu maar gauw, dat ik meemag!»

»Ik kan het nog niet veroorloven, Willem. Gij vergeet heelemaal, dat oom Christiaan morgen met de diligence komt en bij ons tot na Nieuwjaarsdag zal blijven. Het zou hem geen genoegen doen, als hij hier kwam en hij je niet thuis vond. Men behoort zijne gasten te ontvangen, tenzij men er door omstandigheden in verhinderd wordt, en daar dit hier het geval niet is, zie ik geen reden, om je wensch in te willigen.»

Willem was teleurgesteld. Maar toch gaf hij de hoop niet op.

»Ma,» zei hij, »'t kon toch wel eens gebeuren, dat oom verandering had gekregen, tot ons te komen. Zou ik in dat geval met Manus en de anderen?»

Zijn moeder aarzelde, maar zijn smeekenden blik ziende en vertrouwende op de goede hulp van Manus, gaf zij eindelijk hare toestemming voor 't geval dat oom niet kwam. Hiermede moest Willem zich tevreden stellen.

Manus en Hein stonden van hun stoel op, wenschten trouwhartig goeien avond samen en gingen heen.

En Willem's hoop werd niet beschaamd.

Den volgenden morgen kwam met de diligence een brief inplaats van oom Christiaan. Hij schreef, dat hij reeds sedert eenige dagen een geduchte verkoudheid had opgedaan, die inplaats van beter slimmer was geworden. Hij had tot heden avond gewacht in de hoop te kunnen gaan. De diligence, die niet ver van zijn huis was, stond reeds klaar en gepakt en de stalknechts haalden reeds de paarden uit den stal, maar het hoesten was zoo erg geworden en de pijn in de keel was zoo toegenomen, dat hij zijn koffer liet terughalen en nog even tijd had dezen brief te schrijven en met de diligence te verzenden. Het speet hem geducht. Hij had zich van dit uitstapje zooveel genoegen voorgesteld, maar het mocht niet gebeuren en hij zou er in berusten.

Maar wien het ook spijten mocht, dat oom verhinderd was te komen, Willem zeker niet, Hij herinnerde zijne moeder aan hare belofte en hoewel met vreezen en beven, — werd het hem toegestaan het Oude jaar uit- en het Nieuwe jaar in te luiden.

II.

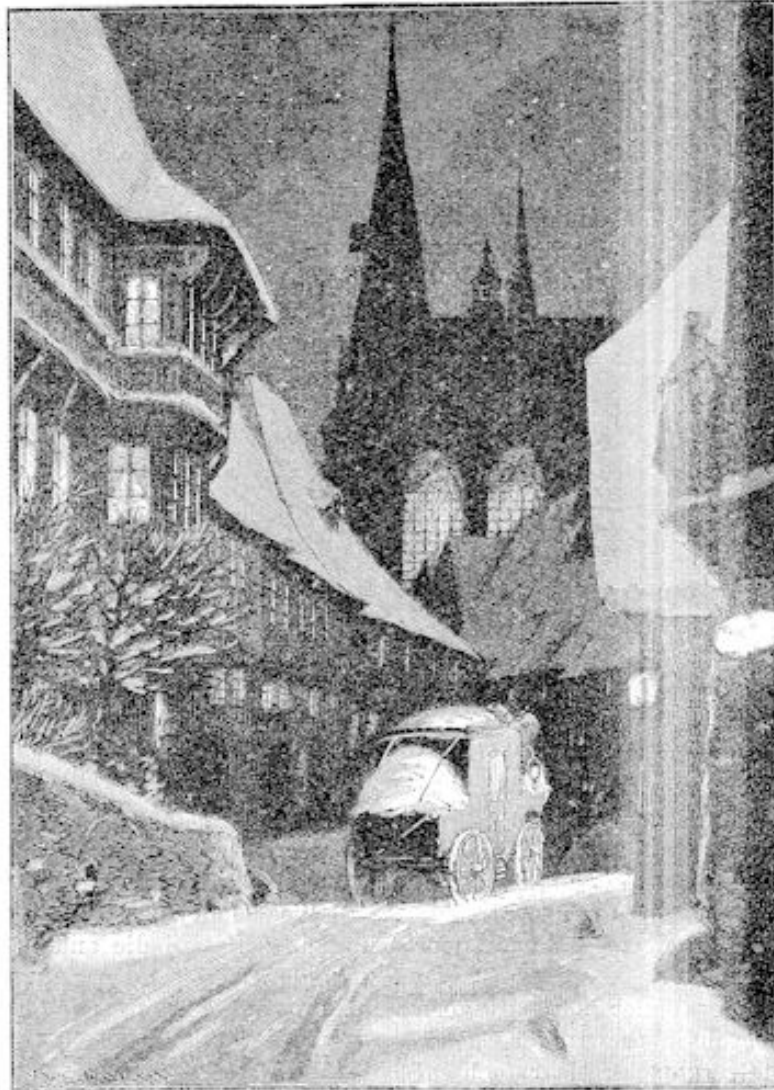
OP HET KERKHOF TUSSEHEN DE GRAVEN.

't Was Oudejaarsavond. De meeste dorpeelingen, zelfs zij die anders uit onverschilligheid zelden ter kerk gingen, hadden zich gehaast, om ten minste de laatste godsdienst-oefening van het jaar bij te wonen, God te danken voor al de zegeningen in het afgelopen jaar genoten en om kracht en zegen te bidden voor de intrede in een nieuwen tijdkring.

Mevrouw Helder en haar zoon bevonden zich onder de schare, die de Oudejaarsavondprediking bijwoonden, maar of Willem nu wel zoo heel ijverig heeft geluisterd als zijne moeder het deed, en of hij onderwijf niet meer dacht aan 't geen straks zou gebeuren, als de kerk uitging, dat wil ik nu

maar niet uitpluizen. Ik kan u evenwel wel zeggen, dat hij er volstrekt niet boos om was, dat dominé iets vroeger Amen zei, dan gewoonlijk.

Het was een heldere winteravond toen mevrouw Helder met Willem naar buiten trad en een oogenblik op het kerkhof stil hield. De maan scheen zoo heerlijk en schonk

De diligence stond reeds klaar . . . (Blz. 53).

De godsdienstoefening was afgelopen, en de kerkgangers spoedden zich naar huis, de mannen vooruit in hunne dikste pijekkers en bouffantes gehuld, gevolgd door de vrouwen die hare zware zwarte mantels omgehangen hadden en met de linkerhand hunne kinderen vasthielden, terwijl de rechterhand de nog warme stoof droeg.

een zilveren glans aan al de opgerichte steenen en zerken, waarmede de graven versierd waren. Sommige kerkgangers bleven een paar minuten staan en dachten aan de dooden, die hier rustten van hun arbeid, maar 't was te koud om lang te vertoeven. Tegelijk met mevrouw en Willem stonden ook Joost, Manus en Kromme Hein

op het kerkhof, gereed om straks in den toren te gaan, terwijl Dirk de kerkeknicht reeds vooruit gegaan was, om de kachel aan te leggen en te zorgen voor kokend water, dat bij het koffie zetten dienen moest.

»Nu, Manus,» zei mevrouw, »ik reken op je belofte, dat je goed op mijn zoon zult passen. Willem zal zich ook wel behoorlijk gedragen en denken aan het goede woord, dat wij daar straks gehoord hebben, namelijk dat wij eenmaal aan God rekenschap moeten afleggen van 't geen wij gedaan hebben.»

Manus herhaalde zijne belofte.

»Wij zullen uw zoon goed verzorgen, mevrouw, en zal ik ereis zeggen, als 't Nieuwjaar ingeluid is, zullen wij hem naar huis geleiden, niet waar Hein?»

Kromme Hein grinnikte en zei niets. Hij dommelde nog een beetje na het dutje, dat hij onder de preek had gehouden.

Mevrouw drukte een dikken kus op de wangen van haar zoon, knoopte zijn buisje goed dicht, wenschte hem veel genoeg in het uit- en inluiden en ging heen.

De drie mannen bleven nog een poosje staan, waarvan Willem gebruik maakte, om tusschen de grafzerken en steenen palen door te gaan. Daar viel zijn oog op een kleine zuil, waarvan het bovineinde schuins was afgesneden ten teeken dat hieronder het lichaam rustte van een jeugdigen doode. En dit was ook zoo. Ten overvloede kon men het lezen bij het licht der heldere maan. Op die zuil waren de volgende woorden gebeiteld: »Hier rust Hendrik van Dam, geboren 15 Aug. 18***, overleden 24 Aug. 18***. Zijn leven was kort op deze aarde en hij wordt diep betreurd door zijne ouders en verdere betrekkingen.»

Toen Willem de zuil zag, en dit opschrift las, onderging hij eene kleine ontroering. Hendrik was zijn speelkameraad geweest. Hoevele gelukkige dagen hadden zij doorgebracht! Zij waren bijna altijd te zamen en genoten beiden hetzelfde onderricht, daar ook Hendrik voor de studie werd opgeleid. Helaas! Nu stond Willem aan zijn graf en dacht met weemoed en droefheid aan hetgeen er verleden jaar Augustus was gebeurd. Er had toen eene besmettelijke ziekte in het dorp

geheerscht. Het roodvonk had vele kinderen aangetast en onder dezen ook hem en Hendrik. Negen dagen later stierf Hendrik, maar Willem wist het niet. Zijne moeder wilde het hem nog niet zeggen, vrezende dat die tijding hem te zeer zou schokken en daardoor zijn toestand gevaarlijker kon worden. Inderdaad, Willem zweefde in gevaar. Telkens als de dokter kwam hoopte mevrouw Helder te vernemen, dat het gevaar begon te wijken, maar de dokter haalde zijne schouders op en zette een bedenkelijk gezicht. Nu verdubbelde de moeder hare zorgen, week geen oogenblik van zijn ziekbed en bad onophoudelijk, dat God haar haren eenigen zoon niet zou ontnemen. Willem had brandende koorts, ijde en wist niet wat er om hem heen gebeurde. Zijne lippen waren hard en droog, en zonder te weten wat hij zei, riep hij telkens: »water! water!» En de goede moeder was er dadelijk bij om zijn dorst te lesschen, streek met een vochtig penseel langs zijne droge lippen en gaf hem zijn medicijn in.

Dagen en uren achtereen bleef Willem in dezen toestand zweven tusschen leven en en dood. Maar eindelijk behaagde het God eene verandering ten goede te doen plaats hebben. Op zekeren nacht werd Willem wakker, kwam tot bewustzijn en zag nu, dat zijne moeder naast zijn bed zat. Haar hoofd rustte op het kussen naast het zijne en zij hield een zijner handen in de hare. Afgetoofd van het waken was zij ingeslapen, toen zij gemerkt had, dat 't gevaar begon te wijken. Sedert dien nacht nam de beterschap met elken dag toe, en toen zijne helderheid vermeerderde, zag hij eens in, welk een liefde zijne moeder hem had bewezen, door eigen gevaar te vergeten en hem met offering van hare rust te verplegen. Dit trof hem zoo, dat hij, toen hij zich een weinig had opgericht, zijne beide armen om den hals van zijne moeder sloeg en haar dankte voor de bewijzen harer liefde en tevens beleed, dat hij die liefde niet verdiend had, daar hij zoo dikwijls ongehoorzaam was geweest en haar bedroefd had. En inderdaad, dit was ook zoo. Hij had haar menigwerf bedroefd, waarover hij dan later berouw gæ-

voelde. Maar moeder lei hare vingers op zijn lippen en zei: »Spreek daar maar niet meer van; God heeft mijn gebed verhoord, heeft herstelling gegeven, en nu twijfel ik er geenszins aan, dat je mij hartelijk zult liefhebben.»

Toen hij geheel beter was, deelde moeder hem zachtjes en zachtjes aan mede dat Hendrik gestorven was. Het smartte hem diep, want hij was zoo aan zijn speelkameraad gehecht. En nu stond hij op dezen Oudejaarsavond bij zijn graf en las het opschrift van de zuil. Allerlei gedachten gingen hem hierbij door het hoofd en hij wilde

Maar wat hij wilde kon hij niet uitspreken, want hij voelde een hand op zijn schouder en hij hoorde een stem, die tot hem zei:

»Wel jongeheer, 't wordt tijd, zal ik ereis zeggen, dat wij in den toren klimmen. 't Is hier te koud op 't kerkhof en boven in de klokkekamer zal het wel warm zijn, wat zeg jij, Hein?»

Kromme Hein, die naast Manus en Joost stond, zei als gewoonlijk niets, maar grinnikte als een oud paard, dat zijn stal ziet.

»Dan zullen we maar naar boven gaan,» meende Manus.

Het drietal, gevolgd door Willem, begaf zich naar den toren. De deur stond open en de trap naar boven werd beklommen. Joost ging vooruit; dan volgde Willem, die den ouden doodgraver bij een pand van zijn jas hield; achter hem kwamen Manus, die er voor zorgde, dat de jongeheer niet mistapte, terwijl kromme Hein hinkende volgde. 't Was niet donker op de trap. Hier en daar waren venstergaten, waardoor de maan haar licht op de treden liet vallen, en door sommige reten en scheuren kon men zelfs naar buiten zien op het door de maan beschenen landschap, dat met sneeuw bedekt was en als in een zilveren kleed gehuld scheen te zijn. Wel was de trap hoog, maar eindelijk werd toch de klokkekamer bereikt en kwam ons gezelschap in het vertrek, dat reeds tamelijk warm was. De kachel brandde flink en men hoorde het zingen van het koffiewater in den ketel, die op den kachel stond. Midden in het vertrek hingen vier lange

touwen, die met de klok in verbinding stonden, en waarvan tegen twaalf ure gebruik zou gemaakt worden. Een klaptafel stond tegen den muur en een paar stoelen vormden al de meubelen van dit vertrek.

Heel gezellig was dit torenvertrek niet. De kale muren waren niets huiselijk en hier en daar lag een brok steen, waaraan de tand des tijds had geknaagd. Toch was het er lekkertjes warm en toen het koffiewater begon te razen verlangden onze drie mannen naar een teug van dien verkwikkenden drank. Dirk, die belast was met het koffiezetten, deed dit op zijn gewone boersche manier. Hij opende het zakje waarin zich de koffie, vermengd met suikerij, bevond en wierp dit in den ketel en stortte daarna een peperhuisje vol bruine suiker daarin uit, om vervolgens dit mengsel met een stok om te roeren. Nu werden de kommetjes, die op de klaptafel stonden, gevuld, en allen slurpten, al blazende en roerende hun kommetje leeg. Ook Willem deed dapper mee, en hoewel de koffie, die mama zette, fijner en beter was, toch smaakte het hem goed, en hij werd er van binnen en buiten warm van.

Onze klokkeluiders hadden echter ook gezorgd bij het drinken iets te eten te hebben. Voor zoo'n extra-gelegenheid moesten ze dan ook wat extra's hebben, en daar er van het geld, voor de brandstof bijeengebracht, iets overgeschoten was, hadden zij zich voorzien van brood, spek, worst en rookvleesch. De een had zijn voorraad gewikkeld in een oude courant; de ander haalde deze zoo maar losweg uit zijn zak, en kromme Hein had zijn spek en brood in zijn pet geborgen, 't welk hij onder 't lachen der anderen te voorschijn haalde en smakelijk opat. Hij bood er een stukje van aan aan Willem, die echter reden meende te hebben, daarvoor te bedanken. Toch nam hij later een stuk brood aan van Manus, die hem nog een paar stukjes rookvleesch toegaf.

Het was nu ongeveer half tien geworden, dus nog veel te vroeg om het oude jaar uit te luiden, en om den tijd te verdrijven

noodigde Manus den doodgraver uit iets uit zijn leven te vertellen.

»Dat wil ik heel graag doen,» zei Joost, »temeer omdat ik wat op mijn hart heb, dat er af moet. 't Is heden avond juist veertien jaren geleden, dat ik iets gedaan heb, 't welk mij sedert zeer heeft gespeten. Veertien jaren geleden hadden wij een nieuwen dominé gekregen, de vader van jongeheer Willem, die nu bij ons zit. Ik wil wel bekennen, dat ik niets van dien nieuwen dominé hield, want hij verkondigde een andere leer dan ik gewoon was te hooren. Onze vorige dominé preekte altijd, dat wij maar braaf moesten wezen, trouw naar de kerk gaan, ieder het zijne geven, geen vechter of smijter, en vooral geen dronkaard zijn, — alsdan zou God, als wij op ons sterfbed lagen, wel zoo genadig wezen, ons zalig te maken. Dat alles geloofde ik en het stelde mij gerust. Maar zie, toen de nieuwe dominé kwam, hoorde ik heel wat anders: dat wij niet door onze braafheid en goede werken zalig worden, maar alleen door het geloof in de verdiensten van onzen Heer en Heiland. Die nieuwe leer maakte mij boos en ik wilde mijne boosheid uitlaten aan den predikant. Op Oudejaarsavond was ik bij hem ter kerk en hoorde daar een preek, die mij nog meer ergerde. Ik had altijd gedacht een braaf man en goed Christen te zijn, maar nu vernam ik van hem, dat al onze deugden zooveel waard zijn als een kleed, dat men wegwerpt en dat wij voor God verdoemelijk zijn, tenzij wij Hem onze zonden bekend maken en door het geloof de toevlucht nemen tot den Heiland. Ik kon het niet verkroppen zulk een zondaar genoemd te worden, terwijl ik toch altijd mijn best had gedaan. Ik heb het later wel ingezien, dat dominé gelijk had, en wij niet door onze braafheid en deugden, maar alleen door de genade van onzen Heer Jezus Christus zalig worden, maar toen ter tijd geloofde ik dat niet. Om kort te gaan, ik loerde op dominé, als hij uit de kerk huiswaarts zou gaan. 't Was een donkere Oudejaarsavond. Dominé had zich nog al lang in de consistorie-kamer opgehouden en toen hij eindelijk naar huis ging was er

niemand die hem vergezelde. Dat was geheel naar mijn zin. Ik had mij achter een heg verborgen, en op het oogenblik dat hij mij voorbijging, wierp ik hem handen vol slijk, modder en allerlei vuil in 't gezicht en over zijne kleêren, waarna ik maakte dat ik wegkwam. 't Was schandelijk van mij, maar ik weet, dat God het mij vergeven heeft, zooals dominé het ook heeft gedaan, die den volgenden Zondag preekte over de woorden: »Bidt voor degenen die u geweld aandoen.» Gij weet, dat wij dominé niet lang gehad hebben. Na hier twee jaar gestaan te hebben, stierf hij ten gevolge eener hevige ziekte. Algemeen was de deelneming bij zijn dood, en toen hij begraven werd, moest ik het mij verwijten een man beleedigd te hebben, wien ik verzuimd had om vergeving te vragen. Om die reden heb ik u dat voorval meegedeeld, te meer, daar zijn zoon thans in ons midden is, die nu verneemt dat zijn vader nog na zijn dood ten zegen voor mij, en wie weet voor hoevelen is geweest.

Het deed Willem genoeg dit te hooren. Hij zelf had zijn vader niet gekend, daar hij nog een kind was, toen deze stierf. Maar het deed hem toch goed te vernemen, dat zijns vaders arbeid en nagedachtenis tot heil voor anderen geweest was.

Inmiddels was de koffieketel nog eens rond gegaan, en nu vertelden de anderen ook allerlei, maar hunne mededeelingen waren zoo vervelend, dat men er slaap van kreeg.

III.

WAARIN WILLEM EEN WONDERLIJKE DROOM
DROOMT EN WAT DAAROP VOLGDE.

Het was warm — zeer warm — geworden in de klokkenkamer. De klokkeluiders hadden een goed gebruik gemaakt van de brandstof, hun zoo bereidwillig geschonken. De kachel stond den heelen avond rood, en kromme Hein, die er met een dikke bouffante bij zat, kreeg het toch een beetje te warm, schoof wat achteruit, lei zijn bouffante af en begon zoo hard te blazen, dat Manus er van schrikte.

Of het nu door die warmte was, of door de koffiedampen, of door de vervelende vertelsels, dat Willem slaperig werd, ik durf het niet te verzekeren. Misschien ook werkte daartoe het buitengewoon late uur mede, want op gewone tijden, zou onze knaap reeds lang naar bed geweest zijn. Maar hoe het zij: Willem kon moeilijk zijn oogen open houden; hij deed er wel zijn best toe, maar eindelijk behaalde de natuur de overwinning. Hij dommelde in en weldra sliep hij zoo vast en zoo lekker, alsof hij in zijn eigen ledikant lag, in plaats van hier op een bank met den rug tegen den dikken torenmuur.

De klokkenluiders hadden het wel gemerkt dat hij slaperig was geworden, maar hadden elkander een wenk gegeven, om hem stille-tjes dat dutje te laten houden. Zij zouden hem wel wekken, wanneer het tijd werd.

En in zijn slaap had hij den volgenden droom.

Hij zag dat er ergens in de aarde gewerkt werd. Het scheen hem toe, dat de grond werd omgewoeld, waarbij nu en dan pijnlijke kreten werden vernomen, die uit de diepte opstegen. Merkwaardig was het, dat die kreten uit zijn eigen binnenste opkwamen en dat hij zelf de grond was die bewerkt en beploegd werd. Vervolgens voelde hij dat er zaad in hem werd gestrooid, 't geen niet geheel naar zijn zin was, en toen hij er verdrietig over werd, zag hij in de verte een mooie vrouw, die iets of wat op zijn moeder geleek. Maar of zij het heusch was, kon hij niet verzekeren. Hij voelde alleen iets heerlijks toen die gedaante hem toewenkte geduldig te zijn en voort te gaan dat zaad in zich op te nemen en het te laten ontwikkelen. Nu en dan was hij onwillig, maar als hij dan een blik op die gedaante wierp, deed hij het weer met vreugde waarbij hij dan een stem vernam, die hem toeriep: »Het is nu voor u de tijd om te zaaien, en al zaaïende vervult gij den wensch uwer moeder, die van harte begeert, dat gij de voetstappen drukt van uw vader en eenmaal zooals hij predikant wordt. Moeilijke uren en dagen zult ge moeten doorworstelen, maar houd moed. Verzuim de studie niet, bid God om hulp en bedenk dat gij

de vertroosting en de hoop zijt uwer moeder.» Eensklaps verdween dit beeld en nu zag hij Hendrik voor zich staan, dezelfde Hendrik wiens grafzuil hij dien avond had gezien. Het was Hendrik, maar toch ook was hij het niet. Hij zag er heel anders uit, veel reiner, veel glansrijker. De knaap blonk als een juweel en schitterde als met den luister eener ster. En alles wat hem omgaf was even mooi. Het scheen Willem toe, dat hij in den tuin was eener groote stad. Maar zulk een stad als deze had hij nog nooit gezien. De straten waren heelemaal van goud en overal stonden tronen, omgeven van Engelen, die op harpen speelden en lofliederen zongen. De tuin was vol boomen en heerlijke bloemen, en duizender kinderen plukten bloemen, zonder dat de planten er kaal van werden. Boven den tuin stond een prachtige regenboog, die den geheelen tuin met zeventvoudige kleuren verlichtte.

»Waar ben ik?» vroeg Willem.

»In den hemel,» antwoordde Hendrik. »In den hemel der kinderen. Vind je het hier niet mooi?»

»O, 't is hier heerlijk!» riep Willem uit.

»Zou je niet wenschen hier altijd te wezen?»

Willem wist niet dadelijk wat hij antwoorden zou.

»Ga eens met mij,» zei Hendrik. »Dan zal ik je wat anders laten zien, en als je dat gezien hebt, zal je wel zeggen hier te willen blijven.»

Hierop greep hij Willems hand en bracht hem in een soort van tent, waarin een beweegbaar doek hing. Dat doek was beschilderd met tooneelen uit het leven van een jongeling, beginnende als kind. Eerst zag hij zichzelf liggende te bed, zwaar ziek zijnde, en er was niemand die hem verpleegde als zijne moeder. Het volgende tooneel stelde hem voor te midden zijner boeken. Hij moest leeren en een opstel schrijven, maar had geen lust en . . . toen kwam zijne moeder, die hem toefluisterde: »houd moed, mijn zoon! Verbeuzel je tijd niet. Denk aan de toekomst en hoe heerlijk het zal zijn, als je eenmaal de vruchten plukt, van 't geen je gezaaid hebt.» Weer

een ander tooneel. Hij was op de Hoogeschool als student. Een wereld van verleiding omgaf hem en hij stond op het punt aan die verleiding toe te geven, toen hij eensklaps een brief van zijne moeder geopend voor zich zag liggen, een brief vol vermaningen en bewijzen van moederlijke liefde. Ja, nog meer, hij zag zijn moedervan verre in hare kamer knielende en biddende tot God, haren zoon toch te behouden voor de verleidingen der wereld Maar helaas, de verleidingen trokken hem meer aan dan de vermaningen zijner moeder. Langen tijd verzuimde hij zijne studiën, zocht zijn genot in verboden dingen en werd krank. Nu had hij berouw en jammerde naar zijne moeder, maar hij durfde haar niet te schrijven tot op eenmaal zijne moeder weer bij hem stond, hem omarmde en hem toefluisterde: »O, ik ben zoo gelukkig, dat je berouw hebt en nu voortaan een ander mensch zult worden. God heeft mij je teruggegeven. Je lijdt nu wel smarten, maar deze zullen eenmaal ophouden.»

»Wel,» zei Hendrik, »zou je nu nog lust hebben op aarde te blijven? Wil je niet liever bij mij in dezen heerlijken hemel zijn? Je hebt dan niet meer noodig zooveel te leeren.»

»Maar ik heb dan ook mijne moeder niet bij me!» zei Willem. »En moeder zou zoo bedroefd zijn, als zij mij miste.»

»O, dat duurt zoolang niet. Kom, blijf bij me. 't Is hier zoo schoon!»

Nog aarzelde Willem met het antwoord.

Maar daar zag hij weder dezelfde gedaante van vroeger, die nu dichterbij kwam.

't Was zijne moeder, die niet uit zijne gedachte verdwenen was en wier liefde zijn hart vervuld had.

»Neen, Hendrik,» antwoordde hij, »ik wil op aarde blijven, zoolang, als het God behaagt, en ik zal trachten al de liefde, die mij mijne moeder bewijst, te vergelden door ijverig te leeren en eenmaal vaders plaats en ambt te vervullen.»

En nauwelijks had hij dit gezegd, of hij zag, dat al de kinderen, die in den hemel-

tuin waren, bellen en klokken grepen en begonnen te luiden. Dat gelui drong tot de aarde door en verkondigde dat het oude jaar was voorbijgegaan. En met dit gelui weerklonk een lied door al de zalige kinderen en Engelen aangeheven, een lied, dat aldus begon en met dezelfde woorden eindigde:

Op aarde, daar is moeite en pijn,
Maar 't zal toch niet voor eeuwig zijn:
De hemel is ons huis!

O wat is dat heerlijk! De hemel is ons huis,

Eensklaps hield het klokgelui op en voelde hij, dat iemand hem bij den arm trok. Tevens hoorde hij een stem, die tot hem zeide:

»Maar jongeheer, zal ik ereis zeggen, is dat slapen! Word eens wakker. Wij hebben het Oude jaar al uitgeluid. En zie eens wie hier staat!»

Willem ontwaakte uit zijn hemelschen droom, wreef zich de oogen uit en zag nu bij de drie klokkenluiders zijne moeder staan, die op hem toetrad, haar arm om hem heen sloeg en zei:

»Ik had geen rust tehuis, mijn zoon. Ik wilde weten waar gij gebleven waart en was bang, dat je bij 't verlaten van den toren van de hooge trap zoudt vallen.»

Willem was in het eerst nog wel wat dommelig van den slaap, maar spoedig herstelde hij zich, omhelsde zijne moeder hartelijk en riep:

»O lieve mama, wat ben ik blij u te zien! Neen, nooit, nooit zal ik u verlaten!»

»Jongeheer,» zeide Joost, »wij moeten nu het Nieuwjaar inluiden. Zie, hier is een touw. Trek met ons me!»

En nu werd het Nieuwjaar ingeluid. Het scheen Willem toe, dat de klokketonen woorden waren en hij meende onder het luiden duidelijk te hooren: »Het oude is voorbijgegaan; zie, het is alles nieuw geworden. God zegent. Hij zal zegenen en genadig zijn over allen die Hem vreezen. Door lijden tot heerlijkheid. Eerst het kruis, dan de kroon!»

Daarna gingen allen naar huis en Kromme Hein hinkte als gewoonlijk achteraan.